

BLAD GROEN

CONTACTBLAD VAN IVN BERNHEZE

30 jaar jubileum IVN Bernheze

De meriansborstel

Unieke samenwerking IVN, ZLTO en
WBE

BELEEF DE NATUUR!

IVN

Het IVN is een vereniging die bijdraagt aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu, landschap en leefomgeving.

Verspreid over Nederland heeft het IVN 174 plaatselijke afdelingen. Meer dan 20.000 leden zetten zich actief in voor de natuur en het milieu door middel van allerlei voorlichtende en educatieve activiteiten voor jong en oud, zoals excursies, cursussen, tentoonstellingen en lezingen.

Foto geschubde inktzwam bij Watergat (foto Eric Kaelen)

BLADGROEN

Veel gebeurd

De tijd gaat weer snel, na een mooi voorjaar kwam een droge zomer die weer nat en herfstachtig, met zelfs hagel, eindigde. Die hagel heeft in het noorden van Oss grote schade aangericht aan auto's en daken. Iedereen had het er over en foto's als "bewijs" gingen als een lopend vuurtje rond. En nu we, eind september, volop bezig zijn met de nieuwe uitgave van bladgroen hebben we nog een heerlijke "nazomer". Met dit nummer van Bladgroen, komt ook de winter weer in zicht. Maar tot die tijd is het vooral genieten van de vele paddenstoelen die nu volop overal te zien zijn. Ik heb in mijn tuin nog nooit zoveel verschillende gezien!

Er is het afgelopen half jaar ook weer veel gebeurd bij onze IVN afdeling. We krijgen een nieuw onderkomen, we hebben mee gedaan aan de 1000 soorten telling, we hebben een prachtig en gezellig jubileumfeestje gehad en we zijn een nieuwe werkgroep rijker. Als redactie zijn we daar natuurlijk heel blij mee want dit zorgt voor voldoende keus aan onderwerpen voor ons blaadje. Ondanks dat blijven we zoeken naar leden die hun kennis over de natuur door middel van Bladgroen willen delen. We hopen zo nog meer leden te kunnen betrekken bij het samenstellen van ons blaadje. En, wees eerlijk, wat is er mooier dan jullie kennis vastgelegd te zien in ons prachtige blad? Daarbij hoe meer verschillende schrijvers hoe leuker, interessanter en afwisselender ons blaadje gaat worden.

Rest ons alleen nog om jullie heel veel leesplezier te wensen.

De Redactie!

- 4 Van de voorzitter
- 5 Jonge Ransuilen in Heesch
- 6 Unieke samenwerking IVN, ZLTO en WBE
- 8 30 jarig jubileum IVN Bernheze
- 10 De Meriansborstel een vlindernaam met een verhaal
- 12 Watergat (vervolg)
- 14 Het brandt en heeft vuur noch rook?
- 18 'With a little help from my friends'

COLOFON

BLADGROEN is het contactblad van IVN Bernheze en verschijnt 2 maal per jaar.

REDACTIE (redactie.bladgroen@gmail.com);
Eric Kaelen (eindredactie)
Léon Weeterings
John Davies
Theo Brien

DRUKKER:
Editoo B.V. te Arnhem

KOPIJ:
redactie.bladgroen@gmail.com
Uiterste inzenddatum kopij
voorjaar 2016 is 31 januari 2016

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden artikelen al dan niet te plaatsen, in te korten of aan te passen.

Van de voorzitter

Het voortbestaan van onze gemeente is al een tijd onderwerp van onderzoek naar mogelijkheden. Wat kan dat betekenen voor onze vereniging. IVN afdelingen zijn in het verleden over het algemeen ontstaan per gemeente. Zo ligt de oorsprong van IVN Bernheze in de voormalige gemeente Heeswijk-Dinther. Nu de toekomst van Bernheze in een keuze traject ligt raakt dat ook aan de toekomst van ons IVN. Het college van B en W heeft op 1 september een duidelijke voorkeur voor het zelfstandig blijven uitgesproken. Tot 1 oktober hielden de politieke partijen de kaarten nog stevig voor de borst, behalve Progressief Bernheze, die kiest voor opsplitsing en de VVD gaf ook al aan dat zelfstandig blijven geen optie is. Op 1 oktober was het woord aan de gemeenteraad. We weten nu dat een meerderheid van de gemeenteraad samen met het college door willen gaan met een zelfstandig Bernheze. Toch blijven er vragen over de houdbaarheid van dit standpunt. In de toekomst gaan we het horen.

Al meer dan 30 jaar lang zijn we actief in en voor de natuur in onze gemeente. We hebben nog verschillende leden die er al uit de beginperiode bij betrokken zijn. Trots kijken we terug hoe mooi dit is verhaald in onze 2014 herfstnummer, de speciale "jubileum" uitgave. Het jubileum hebben we op 14 juni dit jaar gevierd met een mooie bijeenkomst in Servaas in Dinther. We hebben meteen een kijkje genomen in ons nieuwe onderkomen bij Servaas waar we eind dit jaar naar toe verhuizen. Het organiseren van de verhuizing is in volle gang. Alles is door Peter Kriele e.a. geïnterpreteerd en er wordt opruiming gehouden. Overtollig materiaal wordt uitgezocht en binnenkort aan onze leden voor een symbolisch bedrag ter overname aangeboden.

Nationale natuurwerkdag

Binnenkort leveren we weer onze bijdrage aan de landelijke natuurwerkdag en de opening van het winterseizoen. Op een mooie locatie, zaterdag 7 november 2015 09:00 uur wilgen knotten bij de Kilsdonkse molen en essen langs de Zwanenburgseweg in Dinther

Nieuwe leden na ons vorige herfstnummer:

De volgende nieuwe leden heten wij van harte welkom. Nico Anker, Heeswijk-Dinther; Jan Ruijs, Heesch; Fam. Kristie, Rik, Jasmijn en Twan van Kessel, Heeswijk-Dinther; Laura en Frank van Venrooij, Heesch.

Uitnodiging Algemene Ledenvergadering najaar 2015.

Dinsdag 17 november 2015, aanvang 20:00.

Het bestuur van het IVN Bernheze nodigt alle leden uit voor deze Algemene Ledenvergadering (ALV) in Cultureel Centrum Servaas in Dinther.

Bestuur:

Ten slotte het bestuur zoekt 2 nieuwe bestuursleden om onze IVN afdeling Bernheze te versterken. Vacatures zijn er voor secretaris en voorzitter.

Veel leesplezier met dit nieuwe herfstnummer.

Frans de Laat,
Interim voorzitter IVN Bernheze.

Nieuwe E-mail adressen

Secretariaat IVN Bernheze:
ivnbernheze@gmail.com

Redactie BladGroen:
reactie.bladgroen@gmail.com

In memoriam

Cornel Snels

Onverwacht kregen we het bericht dat ons oud bestuurslid Cornel Snels op 4 juli 2015 is overleden. Cornel is 83 jaar geworden. Het bericht van zijn overlijden kwam vooral onverwacht omdat Cornel ons steeds beloofde dat hij zeker ouder dan honderd zou worden. Hij was bestuurslid van 2003 tot 2009. In zijn bestuursperiode volgde hij de vereniging intensief, kende veel leden en steunde stevig bij het koers houden. Voor mij een markante persoonlijkheid waarmee ik graag bijpraatte over de ontwikkelingen in de vereniging en in de natuur. We zullen Cornel missen.

Harry

Jonge ransuilen in Heesch

Als werkgroep Uilenbescherming houden we ons meestal bezig met de bescherming van steenuil en kerkuil. We hangen nestkasten op om het voortbestaan van deze twee soorten een grotere kans te geven.

De ransuil vindt nog wel geschikte nestgelegenheid in de natuur. Ze gebruiken vaak oude kraaien- en eksternesten hoog in naaldbomen. Daarom is deze soort moeilijker te volgen. Dit voorjaar kregen we tijdens de controle van steenuilenkasten te horen dat er ransuilen bij de buren zaten. In Heesch komt het niet vaak voor dat er een melding komt van zo'n nest.

De gastgevers van dit ransuilengezin waren zeer blij met de aanwinst en hielden ons de hele zomer op de hoogte van de ontwikkelingen. Om het nest niet te verstoren observeerden ze vanuit de tuin wat er zoal gebeurde. Een ransuil legt meestal 3-5 eieren. In dit geval zijn twee jongen uitgekomen. Na 3 tot 4 weken verlaten de jongen het nest en klimmen in de takken rond het nest. Daarom worden jonge uilen ook wel takkelingen genoemd. Na 5 weken zijn ze pas vliegvlug en worden nog enkele weken door de ouders gevoerd. Eén jong uiltje is in die periode dood gevonden, waarschijnlijk het slachtoffer van predatie.

Eind augustus is rond de tuin nog het geluid van een ransuil waargenomen, daarna werd het stil. In het najaar gaan ransuilen hun winterroest opzoeken, een naaldboom waar ze met andere ransuilen de winter doorbrengen. Deze boom of groep bomen wordt jaren achter elkaar gebruikt door ransuilen uit de weide omtrek. Hopelijk komen de ransuilen volgend jaar weer terug.

Een volwassen Ransuil

Tekst; Léon Weeterings & Eric van Dijk, Foto's; Hannie Post

Unieke samenwerking IVN, ZLTO en WBE

'Het nest van de kievit wordt in een mandje gelegd'

Op uitnodiging van Femke Brouwer van IVN Bernheze wandel ik met nog twee leden, Eric van Dijk en Laura van Venrooy, en Anja Popelier van Brabants Landschap bij sterrenwacht Halley door De Bleeken om het voorkomen en gedrag van weidevogels te bekijken. Het gaat vooral om de kievit, maar ook wulp en patrijs broeden hier. René Kuijs legt e.e.a. fotografisch vast en verrast zelfs de vliegende kievit. Het is een boeiende wandeling door het akkerland.

De Weidegroep Bernheze is pas dit jaar opgericht en daarin werken ZLTO, IVN en WBE (Wild Beheer Eenheid) samen. "In de Bleeken zijn we begonnen en met één oppervlakte van 200 ha doet 90% mee," vertelt Femke Brouwer. "Vanaf het begin is er een goede samenwerking met alle vertrouwen. Je bent afhankelijk van elkaar, want als de boeren niet willen, kun je niks. Het gebied is heel vogelrijk: vooral kievit, maar ook wulp, patrijs, scholekster, gele kwikstaart en veldleeuwerik."

De IVN'ers gaan observeren en de nestjes beschermen voor bewerking. De meeste vogels broeden op akkers; daar komen aardappels en meestal mals met een intensieve bewerking. Vanaf half maart tot eind juni is er bescherming nodig.

Dit is een mooi proces bij de kievit. Wordt er op een akker een nest gevonden, dan gaat men de eieren tellen (maximaal 4). Het nest wordt op de akker in een mandje gelegd en de exacte locatie wordt

via gps ingevoerd op een landelijke database. Het nest wordt gemarkeerd met twee stokken. Een kaart van de akker met de locaties wordt doorgemaild naar de betreffende boer.

Er is regelmatig controle. Bij bewerking van het land kan het mandje even aan de kant worden gezet. Als de boer wil, is er iemand bij. Zijn alle eieren uitgebroed, dan kunnen mandje en stokken weer weg. Dat was meerdere malen het geval tijdens onze wandeling, dan weer lag er nog één ei. Soms heeft een boer een braakliggende rand langs zijn akker, waar de jonge kieviten voedsel en dekking kunnen zoeken. Kieviten nemen hun kuikens ook graag mee naar een weiland met koeien.

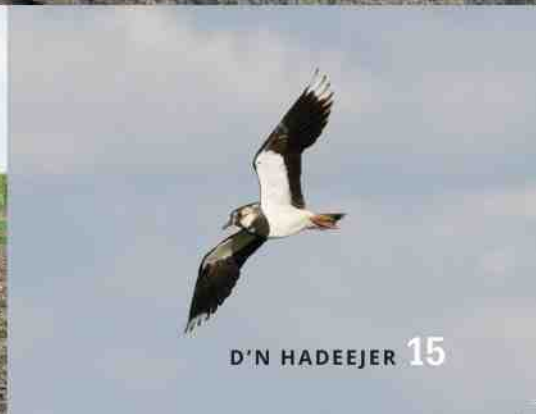
"De wulp zit met jongen in het grasland, de patrijs zit langs randen van het veld in rommelige hoekjes van mei tot augustus," vertellen de vogelwachters. "We hebben al zeven koppels gezien. **GRAAG Zouden we nog meer vrijwilligers hebben: je moet één dag-deel per week het veld in willen.** Enkele WBE'ers doen al mee."

De boeren werken belangeloos mee. De Weidegroep is op zoek naar uitbreiding van het gebied, bv. de Droevendaal, de Grolder, het Broek of op Beugt. Het moet wel een redelijk open gebied zijn!

Tekst Ad van Schijndel Fotografie René Kuijs

Het nest wordt op de akker in een mandje gelegd en de exacte locatie wordt via gps ingevoerd op een landelijke database.

30 jarig jubileum IVN Bernheze

In het voorjaar op een zonnige zondagmiddag in juni werd het 6e lustrum van onze vereniging gevierd. Deze dag stond in het teken van kennismaking met onze nieuwe thuisbasis. Na dertig jaar "Groenling" gaan we met ingang van 2016 onze intrek nemen in Cultureel Centrum Serveas in Dinther.

Welkom

Kennismaken met een nieuwe thuisbasis is niet alleen kennismaken met een gebouw, maar ook proeven van de omgeving en gastvrij ontvangen worden door de gastheer. De dag begon dan ook met een hartelijk welkomstwoord van de vice-voorzitter van de stichting - Martien van Genugten. Hij benadrukte dat onze vereniging een welkome aanvulling is bij de "groene" doelstellingen van het centrum en de ligging aan de rand van het Aa-dal.

Ontmoetingstuin

Na de koffie (met zelfgemaakt gebak) werden we door enkele actieve vrijwilligers rondgeleid door de ontmoetingstuin, een openbare moestuin met grasveld en een fruitboomgaard, een insectenmuur en de bloemenweide. Het gezamenlijk bezig zijn in moestuin of kindertuin maakt dit terrein tot een plek voor spontane ontmoetingen tussen jong en oud waar veel vrijwilligers hun bijdrage leveren. Eindpunt van deze rondleiding is (last but not least) het voormalige "knekelhuis"; een gebouwtje met een wat lugubere naam en ooit gebouwd om beenderen van overledenen te bewaren. In samenwerking met Brabants Landschap werd dit gebouwtje onlangs gerenoveerd en zal worden ingericht als natuur- en milieueducatiecentrum. IVN Bernheze heeft hiervoor de aftrap gedaan en met eigen attributen de inrichting verzorgd.

Welkomstwoord van de vice-voorzitter van de stichting Martien van Genugten en de voorzitter van IVN Bernheze Frans de Laat.

Voormalig knekelhuis, ingericht als natuur- en milieueducatiecentrum.

“ Kennismaken met een nieuwe thuisbasis is niet alleen kennismaken met een gebouw, maar ook proeven van de omgeving ”

Wandeling door de Ontmoetingstuin

Wandeling door het Aa-dal.

Wandeling Aa-dal

Na deze rondleiding werd onder leiding van een aantal natuurgidsen de omgeving verkend.

Via het Servaespad, een wandelpad met aan weerszijde aangelegde nieuwe natuur, komen we uit in het Aa-dal. Een gebied waar onze vrijwilligers in de wintermaanden actief zijn met natuurbeheer in onder andere het natuur speelbos waar de houtrillen nog duidelijk zichtbaar zijn.

Cultureel Centrum Servaes

De tweede helft van de middag werd ingevuld met gezellig samenzijn op het buitenterras en voor de geïnteresseerden een rondleiding door het gebouw. Hierbij werden ook onze nieuw in te richten vergaderruimte en materialenzolder getoond

De dag werd afgesloten met een heerlijke koffietafel met hoofdzakelijk eigengebakken graanproducten verzorgd door Jo van de Heuvel.

Tekst: Theo Brienens, Foto's: Léon Weeterings

Wandeling over Servaespad met op de achtergrond de kerk van Dinther.

Heerlijke koffietafel na de rondleiding door het Cultureel Centrum.

De Meriansborstel, een vlindernaam met een verhaal

Alle vlinders bezitten een wetenschappelijke naam in het Latijn of Grieks. Wanneer er persoons- of gebiedsnamen gebruikt worden die niet uit deze talen afkomstig zijn, dan worden deze voor het gemak gewoon “verlatijnst”. Omdat deze oude talen voor velen nogal ‘hocus pocus’ zijn hebben entomologen besloten om vlinders ook een naam in de nationale taal toe te bedelen. Zo zijn er nu veel landen die hun vlinders en motten een naam in de eigen taal hebben gegeven om het hun inwoners makkelijker te maken om over deze insecten te kunnen converseren. Nederland vormt daarop geen uitzondering.

Meriansborstel vlinder

Nederlandse naamgeving

De meeste van onze inheemse vlindersoorten danken hun Nederlandse naam aan hun uiterlijk. Die is vaak gebaseerd op de kleur of tekening van de vleugels, denk maar eens aan *Citroenvlinder*, *Oranjetipje*, *Dagpauwoog* of *Groot avondrood*. Degene die deze vlinders voor het eerst ontmoet zal meteen begrijpen waarom ze zo heten.

Twee nog veelgebruikte methoden om vlinders van naam te voorzien is het biotoop waarin ze voorkomen of de planten waarop de rupsen te vinden zijn. Namen als *Boswitje*, *Heideblauwtje*, *Duinhalmuiltje*, *Sleedoornpage* en *Kamperfoelie-uil* spreken dan ook voor zich. Soms zijn namen echter in eerste instantie niet duidelijk totdat blijkt dat typische kenmerken van de rups doorslaggevend zijn geweest voor het benoemen van de soort: *Appeltak*, *Perentak* en *Grote beer* zijn mooie voorbeelden hiervan.

Bovengenoemde redenen om vlinders te betitelen zijn allen zeer logisch en hebben weinig uitleg nodig. Maar er bestaat ook een categorie vlindernamen die de wenkbrauwen doen fronsen of op zijn minst vraagtekens oproepen. Één daarvan is de *Meriansborstel* (*Calliteara pudibunda*).

Rups Meriansborstel

Maria Sibylla Merian

De naam *Meriansborstel* wekt nou niet bepaald associaties op met een vlinder of rups.

Dat komt omdat de soort vernoemd is naar een persoon en wel de in Duitsland geboren Maria Sibylla Merian. Zij leefde in de 17e en begin 18e eeuw en was zeer geïnteresseerd in planten en vlinders. Maria werd befaamd om haar prachtige nauwkeurige tekeningen van vlinders in hun diverse stadia inclusief voedselplant van de rups.

Dat haar interesse niet beperkt bleef tot West-Europa getuige haar bezoek aan het tropische Suriname. In 1699 vertrok ze met een van haar dochters via Texel (ze woonde al jaren in Amsterdam) naar Zuid-Amerika. In die tijd was zo'n reis zeer avontuurlijk en zeker niet zonder gevaren. Zaken als piraterij, schipbreuk, malaria en scheurbuik waren niet ongewoon. Van inenting had men nog nooit gehoord. Bovendien had je in die tijd in Suriname ook te maken met slavenopstanden. Tegenwoordig zouden we voor zulke calamiteiten een sterk negatief reisadvies krijgen, maar voor mevrouw Merian die de vijftig al gepasseerd was, blijkt de passie voor de natuur sterker te zijn geweest dan eventuele angsten dat er iets ergs zou kunnen gebeuren.

En ze was ook nog eens op pad zonder echtgenoot, wat in die tijd nogal opzienbarend was. In ieder geval resulteerde deze expeditie uiteindelijk in het boek *Metamorphosis Insectorum Surinamensium*, Ofte Verandering der Surinaamse Insecten. Naast tropische vlinders (waaronder een indrukwekkende *Morpho*) werden ook vogelspinnen, reptielen en andere exotische dieren afgebeeld.

Dit schitterende boek maakte haar in die tijd beroemd en ook nu nog genieten veel mensen van de schoonheid en precisie van haar tekeningen.

Voorbeeld tekening uit *Metamorphosis Insectorum Surinamensium*

De vlinder die naar haar is vernoemd heeft ze notabene zelf ook nog getekend inclusief eitjes, rups en pop. Dat is niet zo verwonderlijk want de **Meriansborstel** is een algemene soort in onze contreien en dat zal ook 300 jaar geleden niet anders zijn geweest.

De Meriansborstel

De extravagant-uitziende rups van deze nachtvlinder doet zich tegoeed aan een heel scala algemene bomen waaronder Appel, Eik, Berk, Beuk, Hazelaar, Lijsterbes en Wilg. Die zijn vrijwel overal te vinden.

rups mariansvlinder

Het imago (de vlinder) ziet er een stuk soberder uit en moet slechts genoegen nemen met voornamelijk grijze tinten. De dichtbehaarde voorpoten en de oranjebruine antennes zijn de meest in het oogspringende accessoires van de Meriansborstel. Het vrouwtje is beduidend groter dan het mannetje zoals dat wel vaker het geval is in het insectenwereldje.

De vlinder vliegt van half April tot Juli en neemt in tegen-

stelling tot de gulzige rups geen voedsel tot zich. Overdag is het moeilijk de vlinders te ontmoeten maar tijdens de nachtelijke uren worden ze aangetrokken door kunstmatige lichtbronnen.

meriansborstel vlinder

De gele of bruine rupsen zijn daarentegen makkelijker te spotten. Ze hebben een rood staartje achter op het lijf en kunnen tot flinke knoepers uitgroeien. De flinke haarborstels op hun rug die op verkwastjes lijken, verklaren de 2e helft van hun Nederlandse naam. De rupsen kunnen bij aanraking huidirritaties veroorzaken, dus mijn advies is dan ook om ze lekker te laten lopen.

De **Meriansborstel** behoorde eerst tot de familie der dons- vlinders (*Lymantriidae*) maar dankzij vernieuwende DNA- technieken is deze familie opgedoekt en is er recent een nieuwe familie in het leven geroepen : de spinneruilen (*Erebidae*). Hiertoe zijn o.a. ook de beervlinders en snuituilen toegevoegd, zij behoorden eerst ook tot andere families.

En wie weet, als in de toekomst de wetenschap verder is gespecialiseerd in DNA dan zou dit misschien nog een keer kunnen veranderen.

Biotoop

Gezien de voedselplanten van de rups is de soort niet zo kieskeurig wat zijn leefomgeving betreft. In vrijwel elk bos, park, tuin en houtwal staat wel een boom waarop het vrouwtje van de Meriansborstel haar eitjes kan leggen. Biotopen genoeg dus waar de vlinder zich thuisvoelt. Deze luxe is niet elke vlinder gegund, er zijn legio soorten die slechts afhankelijk zijn van één plantensoort en als die zeldzaam mocht zijn wordt het een heel gepuzzel om te overleven. Gelukkig heeft de vlinder in dit artikel daar geen last van.

Mocht u ooit oog in oog staan met de Meriansborstel, zij het als vlinder of rups, denkt u dan nog eventjes aan Maria Sibylla? Ik denk dat u net zo onder de indruk zal zijn van de Meriansborstel als zij een paar eeuwen terug!

Tekst en foto's klokbeker en Meriansborstel, Joep Steur

Watergat (vervolg)

Inmiddels is het al weer meer dan een jaar geleden dat ik samen met Eric Kaelen, Leonie Jetten, Wim van Grinsven, Mariken Ruiter en Ine van Grunsven onder de bezielende begeleiding van Frans de Laat en Sjan Manders mijn diploma natuurgids heb behaald. In het kader van deze opleiding kregen wij de mogelijkheid om een herinrichtingsplan te maken voor een groot deel van het perceel "Watergat". Dit adoptiegebied werd door ons gedeeltelijk geïnventariseerd. Het is in bezit van Brabant Water en in gebruik als waterwingebied. In het verleden is een halve hectare bos gekapt waarna dit gebied als wateropslag gebruikt werd, maar in het kader van de boswet moest hier opnieuw bos aangeplant worden. Ook het gebied hier omheen moest heringericht worden omdat de waterleidingen vrij van bomen moesten worden gemaakt en ons was ook gevraagd om hier een advies over te geven, met de bedoeling tot een grotere biodiversiteit in het betreffende gebied te komen.

Zoals reeds eerder beschreven hebben we in 2014 een plan gemaakt bestaande uit gebieden met bomen en struiken afgewisseld met bloemrijke graslanden, waarbij in de kale vlakke tevens hoogteverschil zou worden gemaakt om een grotere biodiversiteit te bereiken.

Ons ontwerp

Venelgroep

In 2014 zijn er voor ons afstuderen al diverse werkzaamheden geweest in samenwerking met de Venelgroep van IVN Bernheze. De stroken in het bestaande bos boven de waterleidingen zijn gekapt en ten zuiden van de bestaande poel zijn esdoorns deels gekapt. Het toekomstig onderhoud zal ook door de Venelgroep van IVN Bernheze gebeuren.

Aanplant

In het vroege voorjaar van 2015 is in opdracht van Brabant Water de beplanting grotendeels volgens ons ontwerp aangeplant. Er zijn veel winterlindes en schietwilgen aangeplant aan de noord en oostkant van het perceel, afgewisseld met wilde appel en fladderiep. In dwarse stroken op de iets opgehoogde gebieden zijn een diversiteit van grotendeels vruchtdragende struiken aangeplant zoals, meidoorn, hazelaar, kardinaalsmuts, gelderse roos, sleedoorn, kruisbes en zwarte bes, evenals sporkehout, wilde liguster en gele kornoelje. Op de niet aangeplante stroken en langs de onderhoudsweg die het perceel kruist in noord-zuid richting zijn solitaire bomen aangeplant, winterlinde en wilde appel.

wateroverlast en 'ingekuilde' planten die daar op betere tijden wachten.

Twijfels

Minimaal iedere laatste vrijdag van de maand probeerden we als mentorgroep het afgelopen jaar dit gebied te bezoeken om de voortgang van het project te monitoren en de ontwikkeling van het gebied te onderzoeken. In de eerste maanden hebben we vaak getwijfeld aan het succes van het project. We hadden dan wel een zachte winter maar het was ook erg nat. Vorig jaar viel ons al op dat het aan te planten perceel erg nat was. De oorzaak was niet helemaal duidelijk maar in het gebied is jarenlang wateropslag geweest met mogelijk verdichting van de grond eronder en gestoorde waterafvoer. Ondanks het feit dat we hoogteverschillen hadden laten aanbrengen in het gebied was het zelfs in de hoge gebieden kletsnat. De lage gebiedjes waren eigenlijk meer poelen geworden in het voorjaar.

Ontwikkeling

In het voorjaar hebben een deel van de struikjes lang opgekuild gelegen in kuilen omdat het te nat was om ze te

planten. Deze kuilen leken meer op waterplassen dan zandkuilen en we waren erg bang dat door al die nattigheid het project zou mislukken.

Maar de natuur is sterk, dat blijkt dan maar weer. Het werd in de loop van het voorjaar steeds droger en op den duur werd het zelfs erg droog in de natuur. De plassen verdwenen nagenoeg, zelfs op de lager gelegen gebieden werd het vrijwel droog en konden we in juni zonder laarzen lopen. Het merendeel van de planten is aangeslagen, jammer genoeg zijn veel van de sleedoorns niet uitgelopen en moet mogelijk in tweede instantie herplant worden. De stroken met wilgen en lindes zijn bijna allemaal aangeslagen en in juni kreeg je al een aardig idee van hoe dit gebied zich verder zal ontwikkelen.

Het 'inspecteren' van de aanplant

Bloemrijk grasland

Wat betreft het ingezaaide bloemrijke grasland viel het resultaat wel erg tegen. Het zijn vooral grassen die zich hier hebben ontwikkeld, met af en toe wat scherpe boterbloem, klaver, weegbree, perzikkruid. In juni is dit ook nog volledig weggemaaid voordat het tot bloei van de bloemen kwam. Een nieuwe inventarisatie hebben we daarom dit jaar niet gedaan. We hadden ook vorig jaar enkele bermstroken ingezaaid met veldbloemen maar deze zijn, per vergissing, met een grote bulldozer helemaal weggeschept en kaal gemaakt.

Inzaaien van de bermen met zaadmengsel van IVN Berneze.

Het blijkt erg lastig om dit goed aan te sturen omdat dit in overleg moet met Brabant Water die vervolgens hiervoor weer een bedrijf inhuurt. Gelukkig heeft Brabant Water de stukken opnieuw met een bloemrijk grasland mengsel ingezaaid. Bij ons laatste bezoek aan het gebied, eind septem-

ber, werden we blij verrast door de vele soorten bloeiende planten!

In eind september aangetroffen bloemrijk grasland

Wandelpaden

Inmiddels zijn de stroken die we boomvrij hebben gemaakt in het bestaande bos geegaliseerd waardoor het mogelijk wordt voor bezoekers om over de vrijgemaakte paden door het bos te lopen. Mogelijk kunnen we in de toekomst ook hier de monotone aanplant verlevendigen met nuttige onderbeplanting en de biodiversiteit in het oude gebied ook verhogen.

Poel

De bestaande poel is inmiddels weer vrijwel dichtgegroeid met riet. Dit hadden we al voorspeld omdat de wortels bij de schoonmaak grotendeels zijn blijven staan en de poel niet diep genoeg is om dichtgroei met riet te voorkomen. Met Brabant Water zal overlegd moeten worden om deze poel meer rigoreus op te schonen, liefst in etappes om de fauna niet te zeer te storen. Kort geleden hebben ze wel het gras en een deel van het riet weggemaaid. Maar dat betekende voor de achterste poel dat ook de daar aanwezige tijgerspinnen met hun jongen grotendeels zijn vernietigd. Door ook het gras in etappes te maaien zou veel insecten en spinnen leed voorkomen kunnen worden.

Dichtgegroeide poel.

Samenvatting

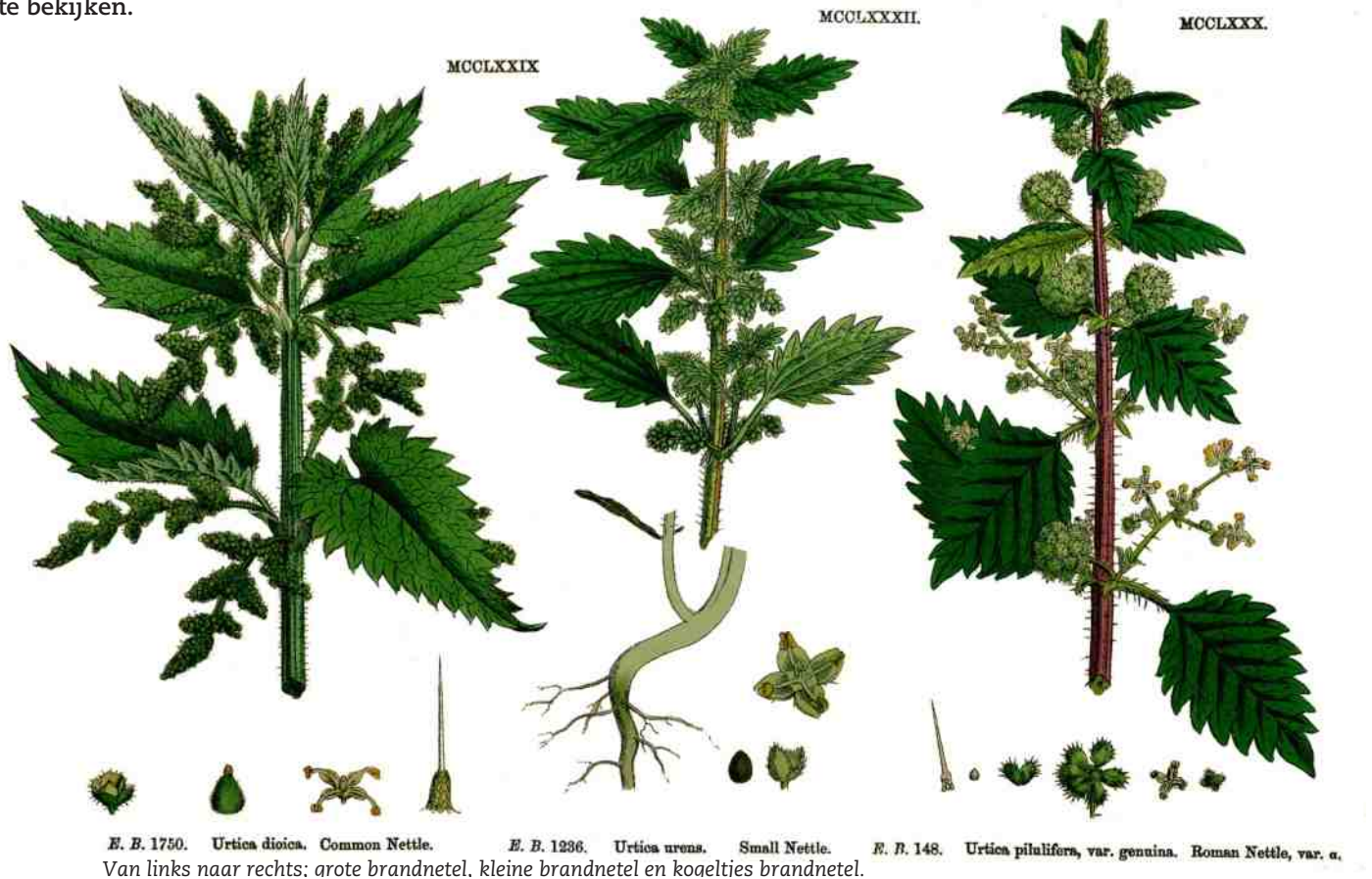
Samenvattend zijn wij toch best tevreden over de ontwikkeling van het gebied. Zelfs na een seizoen is er al een aantrekkelijk gebied ontstaan waarin het prettig lopen is, heel divers qua opzet met veel belofte voor de toekomst. We hopen dat we in prettige samenwerking met Brabant Water het gebied de komende jaren nog aantrekkelijker kunnen maken, voor de mens maar vooral voor de natuur.

Tekst: Lily de Kleijn, Foto's Eric Kaelen

Het brandt en heeft vuur noch rook?

Dit is een oud raadseltje en het antwoord is natuurlijk de brandnetel!

In West-Europa komen vijf netelsoorten voor waarvan we hier bij ons, tot voor kort, maar twee soorten kenden; de kleine en de grote brandnetel. De kleine is een-jarig en de grote is overblijvend. Daarnaast worden er in oude kruiden boeken ook vaak de in het Middellandse Zeegebied thuishorende kogeltjesbrandnetel (*Urtica pilulifera*) genoemd. Tja en dan zie je maar weer wat de klimaatverandering te weeg brengt want in 2014 is er voor het eerst, in Nederland, de mediterrane brandnetel (*Urtica membranacea*) ontdekt! Normaal komt deze alleen rond het hele Middellandse Zeegebied voor en de Atlantische Oceaan van Portugal tot Bretagne. Dus een mooie gelegenheid om de brandnetel eens nader te bekijken.

Naam

We houden het, hoofdzakelijk, even bij onze twee van oudsher bekende netels; de grote brandnetel die in het Latijns *Urtica dioica* heet en de kleine die *Urtica urens* wordt genoemd.

'**Urtica**' komt van het latijnse *urere* wat 'branden' betekent. Dit heeft verder geen uitleg nodig denk ik.

Arts Joachim Camerarius (1534-1598) schreef al; 'Wie hem bevroesd aanraakt, brandt hij. Wie op een kleine vijand niet let, lijdt de schade die hij verdient. Wijs is hij die de Brandnetel stevig aanpakt'

En Jacob Cats zei in zijn Hofgedachten:

'*Utica heeft den name ghekreghen van het branden, want als men die aenraecht, ontsteekt zij onse handen.*'

Iedereen heeft dit natuurlijk wel eens zelf ervaren. De echte kenners kunnen dan zelfs voelen of ze met de kleine of de grote contact hebben gehad!

De soortnaam '**dioica**' betekent 'tweehuizig'. De grote brandnetel bestaat namelijk uit mannelijke en vrouwelijke planten.

De soortnaam '**urens**' betekent ook 'branden'. Dat de kleine

brandnetel twee keer de naam 'branden' heeft gekregen is ook terecht. De kleine brandnetel brandt namelijk veel harder dan zijn grote broer en dat is duidelijk te voelen. Trouwens met wat zuringsap of gekneusde weegbree of hondsdrabblaadjes er op, is het zo gedaan met de jeuk.

Streeknamen

Er zijn veel streeknamen voor brandnetels bekend en hoewel hier er best veel genoemd worden zal het lijstje zeker niet volledig zijn.

In Zeeuws Vlaanderen wordt de naam hoendertingel gebruikt. Het woord '**tingel**' of '**tiengel**' is afgeleid van 'tingelen', een Oud Hollands woord voor 'branden'. Het is ook het Vlaams woord voor 'steken'. In Zuid-Holland komt ook het woord '**zengel**' voor. Dit is afgeleid van 'zengen' wat licht branden betekent. Verder komen er nog veel streeknamen met het woord '**duivel**' voor zoals; duivelsblad, duivelskruid, duivelschepsel, duivelstong en duivelsvoorschoot. Hier komen we later nog op terug.

In veel streek en volksnamen komt het woord 'netel' voor. Het woord '**netel**' komt waarschijnlijk van het West-Germaanse woord 'nezzila' dat branden of jeuken betekent of van het Oudduits woord 'nezzi' dat getwijnd garen betekent.

In Zuid Limburg worden ze bijvoorbeeld moestuinnetel genoemd en in Walcheren hoendernetel.

Waarbij 'moestuin' mogelijk wijst op het gebruik van de brandnetels als groente of omdat hij vaak in moestuinen groeit. Het woord 'hoender' komt van het oude gebruik om brandnetels aan kippen te voeren. De kippen zouden daardoor langer aan de leg blijven.

Andere voorbeelden zijn: bannetel, barnnetel, brandenekel, branetel, broeinekkes, broeinetel, netelen, heete netel, netelkruid en dondernetel. Die laatste naam zou wel eens terug kunnen gaan tot de Germaanse tijd toen deze plant aan Donar gewijd was (dondergod).

Volksgeloof

Men dacht in de Germaanse tijd dat Donar verantwoordelijk was voor de donder en bliksem. Men legde daarom bij onweer deze aan Donar gewijde plant in het haardvuur om te voorkomen dat de bliksem in zou slaan. De bierbrouwers legden, bij onweer, een bosje brandnetels op de rand van de ketel zodat de bliksem het bier niet zou bederven. Op het gebouw van de grootste bierbrouwer van Denemarken staat een groot beeld van Donar in zijn stijdwagen die daar aan herinnert.

Donar op het dak van de deense bierbrouwer Carlsberg

Magische krachten

Dat het kruid magische krachten bezat hebben Ovidius en Martialis (romeinse dichter en schrijver) in de oudheid al beschreven. Want 'netelvuur wekt liefdesvuur' dachten ze en het zaad werd daarom in 'minnendranken' verwerkt. Ondanks zij de kegeltjes brandnetel daarvoor gebruikten blijken 'onze' grote en kleine brandnetel vergelijkbare werking te hebben; Konrad van Megenberg (1475) schreef in zijn boek 'Das buch der Natur';

'Diu nezzel erwecket die unkausch und allermeist ir sam mit wein'

(de Netel stimuleert onkuisheid, vooral zijn zaden met wijn gedronken)

Tja als je er maar genoeg van drinkt zal dat best eens kunnen werken lijkt mij.

Het kan ook anders. Je kunt ook op een vrijdag bij zonsopkomst een brandnetel zoeken en dan in de naam van die men lief heeft er tegen aan slaan. Daarna moet je er zout op strooien en dan met wortel en al uitgraven. Vervolgens moet je die dan op het vuur gooien en het volgende versje opzeggen:

Dasz ihr manchet zerbrinnen

In Herzien und Sinnen

Dasz ihr nimmer Rug mogent gewinnen

Rund haben, bis dasz die drinnen

Will lassen brinnen in der Minnen.

Je krijgt natuurlijk geen garantie maar goed je weet het natuurlijk maar nooit....

Zie voor licentie <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Duivel

Omdat de aanraking met de plant een brandend gevoel veroorzaakt geloofde de mensen in de middeleeuwen dat deze plant het voortbrengsel van de duivel was. Zoals we ook al gezien hebben in de vele volksnamen met een verwijzing hier naar. Maar dezelfde plant kan je ook beschermen! Zo kun je op de avond van Sint Jan 24 juni (zonnende feest) koeken, met brandnetel er in, bakken om je te beschermen tegen hekserij en boze geesten, Maar het kan nog eenvoudiger! Het dragen van de wortel op het blote vel, op de plaats van je hart, geeft ook bescherming tegen alle betoveringen!

Kaas

Ook bij de kaasbereiding is het nuttig. Om de daarvoor gebruikte melk tegen betovering te beschermen kun je er een brandnetel wortel in doen.

Vroeger werd ook neteldoek als zeef materiaal gebruikt voor deze kaasbereiding. Zou dit toeval zijn?

Luilak

Bij de luilakviering, die vroeger op de zaterdag voor Pinksteren plaats vond, werd degene die te laat op stond met brandnetels geslagen. Als hij of zij niet naar buiten kwam werd er een bos brandnetels aan de klink van de deur gehangen.

Luilak,
Beddezak,
Staat om negen uren op!
Negen uren, hallef tien,
Kan de luilak nog niet zien.

Bezoekers:

De grote brandnetel kent ondanks zijn "stekels" vele bezoekers waardoor het voor de natuur een waardevolle plant is. Zo bouwt de koning van de Europese zangers, de nachtegaal, zijn nest vaak in hoog opgeschoten brandnetels. Ook de fitis maakt zijn nest er in.

De huisjesslak kun je er ook op tegenkomen.

Atalanta (foto Eric Kaelen)

Kleine vos bij Watergat

Hij is daarbij, de enige voedselplant voor een aantal rupsen zoals de atalanta, kleine vos, landkaartje en de bruine snuit uil. Ook bij de minder kieskeurige rupsen is hij geliefd zoals de dagpauwoog, gehakelde aurelia, grote beer, koper uil, en het brandnetelkapje.

Gehakelde aurelia bij Watergat

Landkaartje in het voorjaar bij Watergat (foto Eric Kaelen)

Dagpauwoog bij Watergat

Je kunt een aantal soorten kevers op de brandnetel tegen komen, zoals de gladde brandnetel kever, de viervlekbrandnetelsnuittor, de groene brandnetelsnuittor, de gekamde brandnetelsnuittor, een aantal soorten wantsen en de distelboktor *Agapanthia villosoviridescens*. Van deze laatste leven de larven in de stengels van de brandnetel.

Distelboktor (*Agapanthia villosoviridescens*) bij Watergat

De galmug *Dasineura dioicae* kun je er ook op aantreffen. Enkele schimmelsoorten gebruikt de plant als gastheer, zoals de roestzwam en het brandnetelklokje die millimeters grote klokjesvormige vrucht lichaampjes aan de stengel vormt. Daarnaast kun je vaak in de omgeving kopergroenzwammen aantreffen omdat deze ook, net als de brandnetel, van stikstofrijke grond houden.

Gebruik

Niet alleen dieren en schimmels maken gebruik van de brandnetel. Hoewel menigeen ze vervloekt heeft, ze liever kwijt dan rijk is en ze 'duivels' zijn, hebben mensen er ook altijd dankbaar gebruik van gemaakt.

Viagra

Hippocrates, 'de vader der geneeskunde', beschreef al dat het aftreksel van de brandnetel helpt bij haaruitval. Dit komt uit de signatuur leer dus omdat brandnetels veel haartjes hebben is het goed voor de haren. Dat dit gebruik lang stand heeft gehouden blijkt wel want Dr C. Bakker schreef dat in 1928 brandnetels daarvoor nog veel werden gebruikt.

De Griekse wijsgeer Theophrastus gebruikte gekookte brandnetels om patiënten mee aan te sterken.

Galenus een arts van een gladiatoren school schreef dat de zaden in zoete wijn gedronken goed zou zijn voor het huwelijks werk. Z'n beetje de Viagra van de oudheid. Welke brandnetel hij daarvoor gebruikte is mij niet bekend. Maar zoveel soorten zijn er niet, dus degene wie het eens wil proberen

Hildegard von Bingen

De Heilige abdis Hildegard von Bingen (1098 – 17 September 1179) ontdekte ook dat deze plant het liefdesvuur kon opwekken. Verder gebruikte ze het kruid om klachten gedurende de menopauze te behandelen. Ook in onze tijd is Hildegard van Bingen weer populair, haar boeken zijn opnieuw uitgebracht en er zijn zelfs webwinkels waar "haar" producten te koop zijn.

Ook voor andere kwaaltjes waren brandnetels te gebruiken zoals uit een Spreekwoordenboek uit 1727 blijkt:

*De Netel geeft den slaap aan kranken, weert het braaken.
Haar zaad met Honig kan gezond van darmpijn maken
'T geneest ook oude hoest, wanneer men 't dikwijls drinkt
Zij maakt dat longen kou verdwijnt, buikzwelling slinkt
En alle qualen der gewrichten
Kan zij genezen, of verlichten*

Bij reuma en jicht zou het helpen om je eigen te geselen met bosjes brandnetel. Dit heet "urtikatie". Zelfs vandaag wordt het kruid nog gebruikt bij jicht en reuma in de vorm van thee.

Ook zou het inhaleren van de dampen van brandende, gedroogde brandnetelbladeren helpen tegen astmatische kwalen en kwalen aan de bronchiën.

Een oud gebruik om te bekijken hoe een ziekte verder zou verlopen was als volgt. Je doet verse bladeren in de urine van de patient. Blijven deze na een dag en de nacht groen dan is de patiënt spoedig weer genezen.

Schoonheidsmiddel

In de tijd dat een blanke huid in de mode was werd het als schoonheidsmiddel gebruikt. Ik denk dat er nu niet veel vraag meer is naar een blanke huid maar voor de liefhebber;....

De zaden moet je dan koken en dat papje gebruik je dan als gezichtsmasker. Hierdoor zou je dan een lelieblanke huid krijgen. Proberen is, natuurlijk op eigen risico.

Vliegen

Vliegen schijnen een hekel aan brandnetels te hebben. Door een bosje verse brandnetels op te hangen in de provisiekast of keuken blijven vliegen uit de buurt. Tja misschien gewoon (volks) geloof of zou het echt werken?

Vezels

Al heel lang worden de stengelvezels, van de brandnetels, tot draden verwerkt om o.a. neteldoek van te maken. Omstreeks 980 vermeldde Nestorius al dat er prachtige gewaden van werden gemaakt. Maar in de bronstijd was het ook al in gebruik. In een graf uit die tijd zijn namelijk botten gevonden met restjes neteldoek. In de 17e eeuw was Nederland zelfs beroemd om het fijne neteldoek dat hier werd gemaakt! Tot in de eerste wereld oorlog werd dit product nog veel gebruikt. In 1918 werden door de Duitsers zelfs, in de bezette gebieden, alle brandnetels opgeëist om daarvan o.a. verbandgaas te maken voor de vele gewonden. Later zijn deze vezels door o.a. katoenvezels en kunstvezels verdrongen. Hoewel ze tegenwoordig weer 'herondekt' zijn er zelfs weer kleding van wordt gemaakt. Zoals jullie zien is het toch een 'onkruid' om zo nu en dan eens bij stil te staan.

Tekst en natuurfoto's: Eric Kaelen, Literatuur: planten met een verhaal, ISBN:9060844548, 9061002109, 9060101391, 9077747028, 9060452410, 9026480059, 9029044675

“With a little help from my friends.....”

We zijn er jammer genoeg aan gewend dat economische belangen het bijna altijd van ecologische waarden winnen, maar soms kun je in elk geval de toegebrachte schade een beetje beperken.

'n beetje muziekgeschiedenis (en liefde voor de natuur)

De 'oude rockers' onder de lezers zullen weten dat deze titel de tweede helft is van een regel uit een liedje van wijlen Joe Cocker, t.w. "I get by with a little help from my friends". Dit is vrij te vertalen als 'Ik red me wel met een beetje hulp van mijn vrienden'.

Met een beetje fantasie, zou je kunnen zeggen dat het sentiment van dit liedje een benadering is van wat wij als natuurliefhebbers proberen te doen wanneer we zien dat de natuur hulp nodig heeft. Bijvoorbeeld, wanneer we constateren dat natuurwaarden ergens worden aangetast zoals bij het verbreden van de N279 tussen Veghel en Den Bosch. Daar willen we als een behulpzame vriend optreden en de nadelige gevolgen zoveel mogelijk minimaliseren, of het liefst helemaal voorkomen.

'n Grote Kever?

De bijgaande foto is van de zeldzame grote keverorchis (*Listera ovata*) die op de Nederlandse 'Rode Lijst' staat. Dit wil zeggen dat het een status van 'Kwetsbaar en Beschermde' heeft. Gezien het feit dat deze plant inderdaad heel weinig hier in de regio voorkomt, is het erg jammer als hun groeiplaats naast de ventweg van de N279 ligt! Zonder ingrijpen zouden de zeven aanwezige orchissen bij de werkzaamheden vernield worden. Maar gelukkig hebben ze een goede vriend in Fons Jacobs die een veilige nieuwe plek voor ze uitgezocht heeft.

Er werd zwaar materiaal ingezet.

Natuurcompensatie

De verbreding gaat door en een stuk natuur wordt vernield, maar wij, en anderen staan erop dat de bijbehorende natuurcompensatie in het Aa-dal komt.

En dankzij Fons en zijn vriendschap voor de natuur hebben we nu al een klein succesje geboekt!

Succes!

De grote vraag was of zij op hun nieuwe plek zouden aangroeien, maar gezien de zorg waarmee de nieuwe plek uitgekozen werd, is dit gelukt. Er zijn zelfs vijf planten op de nieuwe plek uitgekomen zoals bijgaande foto van Fons van eind mei laat zien.

grote keverorchis (*Listera ovata*)

'n ongewone verhuizing

Op 28 februari jl. waren de werkzaamheden voor de verbreding al een tijd aan de gang en werden de orchissen bijna verpletterd door stammen van omgezaagde bomen. Net op tijd werden ze met behulp van een kraan van een bevriend bedrijf uit Heeswijk-Dinther gered en naar hun nieuwe locatie een kilometer verderop dicht bij het kasteel verhuisd.

5 "nieuwe" keverorchis op de nieuwe plek!

Tekst: John Davies, Foto's: Fons Jacobs

Terugblik VENEL & Natuurwerkdag 2015

In het seizoen 2014-2015 (van eerste zaterdag in november tot einde maart) heeft onze Werkgroep VENEL zich 20 werkbare dagen ingezet voor het onderhoud van de kleine landschapselementen. We werkten aan de volgende projecten. Kasteel Heeswijk, Mgr. van Oorschootstaat, EVZ Zwanenburg, Kilsdonkse Molen, Oude Beemdseweg, Watergat, Ontmoetingstuin, Natuurspeelbos aan de Aakantstraat, Hommelse Hoeve, Ecologische tuin van de Abdij van Berne, Ecologische tuin in de Heilaren, De Berkt en de opruim dag voor het zwerfpuil in het buitengebied. Gemiddeld waren er elke zaterdagmorgen 15 vrijwilligers actief. Als we de uren bij elkaar tellen levert dit ca 900 uren vrijwilligerswerk op.

In het nieuwe seizoen van de Werkgroep Venel starten we op 7 november bij de Kilsdonkse Molen. Iedereen is welkom om mee te helpen.

Belangrijk in dit nieuwe seizoen is enig extra werk bij de Klotbeek. We zullen de randbegroeiing snoeien. Dat is al weer ca. 25 jaar geleden. Veel randbegroeiing zorgt voor veel blad in het water en dat staat op gespannen voet met de waterkwaliteit.

1000-Soorten telling in De Maashorst

Vanuit de Stichting Natuurorganisaties De Maashorst was eind 2014 het voorstel gekomen om met diverse natuurverenigingen een 1000-soorten telling te organiseren in De Maashorst. Ook IVN Bernheze werd uitgenodigd om op 30/31 mei 2015 daar aan deel te nemen. De Floron-werkgroep zegde toe om de diverse plantensoorten en de dag- en nachtvlinders in het gebied ter weerszijde van de Schaijkse Dreef (op Bernhezer grondgebied) op 30 mei te zullen determineren.

Slecht weer

Op 30 mei komen we om 11.00 uur in de stromende regen aan op het parkeerplaatsje aan de Schaijkse Dreef. Rond 11.30 uur wordt het iets minder met de regen en we besluiten om met een regenjas aan dan toch maar te beginnen. We beginnen langs het fietspad door en langs het bosgebied en over een breed bospad weer naar de Schaijkse Dreef. Rond 12.30 uur stoppen we om wat op te drogen en een boterham te eten. Dit moet wel in de auto; het begint weer steeds harder te regenen. Na ongeveer een uur begint het zowaar wat op te klaren, dus gaan we snel weer beginnen. Nu gaan we het grote hei-gebied langs de Schaijkse Dreef op; voor ons is dit wel heel anders dan we gewend zijn tijdens onze berminventarisaties; wat een ruimte, wat een vergezichten!

Kruipbrem (*Genista pilosa*)

“ de teller bleef steken op totaal 904 soorten ”

Soorten

Ondanks het matige weer zien we toch drie soorten dagvlinders en drie soorten nachtvlinders.

In totaal vinden we 113 soorten planten, waaronder enkele opmerkelijke soorten zoals:

Blauwe bosbes *Vaccinium myrtillus*
Muursla *Mycelis muralis*
Veelkleurig vergeet-mij-nietje *Myosotis discolor*
Grote muur *Stellaria holostea*
Klein tasjeskruid *Teesdalia nudicaulis*
Dwergviltkruid *Filago minima* (RL)
Bosdroogbloem *Gnaphalium sylvaticum* (RL)
Boskruiskruid *Senecio sylvaticus*
Kruipbrem *Genista pilosa* (RL)(= Rode Lijstsoort) (zie foto)

Helaas, de gehoopte en door mij ook wel verwachte 1000 soorten werden niet gevonden; de teller bleef steken op totaal 904 soorten. Het slechte weer vormde volgens mij een te grote spelbreker.

Namens de Floron-werkgroep, Fons Jacobs

INDIEN ONBESTELBAAR:
P/A ABDIJSTRAAT 40
5473 AG HEESWIJK - DINTHER

Steun ons

Leden €24,-- per jaar
Huisgenootleden €14,-- per jaar
Jeugdleden en studenten € 12,-- per jaar

Je krijgt het contactblad **BLADGROEN** van IVN Bernheze twee maal per jaar thuis gestuurd.
Vanuit IVN Nederland krijg je vier maal per jaar het blad 'Mens en Natuur'.

Wil je lid worden?
Vul dan het inschrijfformulier op de website in en stuur dit op naar het secretariaat. Je bent van harte welkom.

Schenken & Giften:

IVN Bernheze is een ANBI
(Algemeen Nut Beoogde Instelling)
Dit heeft fiscale voordelen voor de Nederlandse
belastingbetaler die een gift doet aan onze vereniging.

IBAN-nummer NL97 RABO 0111 6106 80
t.n.v. IVN Bernheze te Heeswijk-Dinther

Namen en Adressen

BESTUUR

Voorzitter: Frans de Laat,
0412-452330, frans.de.laat@home.nl
Secretaris: John Davies,
0413-292839, ivnbernheze@gmail.com
Penningmeester: Jan Smets,
06-10223555, jcsnets@home.nl
Bestuurslid: Ien van Grunsven,
0413-341741, adenienvangrunsvan@home.nl
Bestuurslid: Mariken Ruiter
06-24674610; marikenruiter@zonnet.nl
Bestuurslid: Léon Weeterings,
06-12711074, leon.weeterings@home.nl

CORRESPONDENTIEADRES

Abdijstraat 40, 5473 AG Heeswijk-Dinther
ivnbernheze@gmail.com

VERENIGINGSGEBOUW

'De Groenling'
Veldstraat 4a (ingang achterzijde)
5473 AJ Heeswijk-Dinther

WEBSITE

www.ivn.nl/bernheze
Voor achtergrondinformatie, nieuws en activiteiten.

WERKGROEPEN

Venel: Harry van der Pas,
0413-291222, ahmvanderpas@planet.nl
Jan Dortmans,
0413-350764, jandortmans@home.nl
Natuurontwikkeling & Gemeentelijke plannen:
Theo Brienens,
06-28666257, tbrienens@home.nl
Jan van den Broek,
0413-292187, jhmvdandenbroek@gmail.com
 Vlinders & Libellen: Fons Jacobs,
0413-292738, gerryfons@telfort.nl
Weidevogels: Laura van Venrooij
06-23541158, lauraven@home.nl
Uilen Heesch & Nistelrode: Eric van Dijk
06-44734096, e.van.dijk@home.nl
Uilen Heeswijk-Dinther: John Davies
0413-292839, ivnbernheze@gmail.com
Berminventarisaties: Fons Jacobs,
0413-292738, gerryfons@telfort.nl
Bibliotheek: Peter Kriele,
0413-292387, peterkriele@gmail.com
Wandelpaden: Henk Bronts,
0413-229533, wandelnetwerk@ivnbernheze.nl
Excursies & Natuurgidsen: Cent van den Berg,
0413-229504, centvandenbergh@me.com
Contactblad: Eric Kaelen,
redactie.bladgroen@gmail.com
Website: Léon Weeterings,
06-12711074, leon.weeterings@home.nl